

Ana Marija PAVLIČ

**Recenzija knjige Barbare Stambolis:
Töchter ohne Väter - Frauen der Kriegsgeneration und
ihre lebenslange Sehnsucht**

*Hčere brez očetov – žene vojne generacije
in njihovo večno hrepenenje*

Založba Klett-Cotta, Stuttgart, 2012, mehka vezava,
315 strani, ISBN 978-3-608-94724-3

Prof. dr. Barbara Stambolis, profesorica novejšje in najnovejšje zgodovine na univerzi v Paderbornu v Nemčiji, se je začela intenzivno ukvarjati s proučevanjem otroštva posameznikov med drugo svetovno vojno in z njenimi posledicami in je pri tem ugotovila, da so filmi, ki so obravnavali medvojni in povojni čas, posvečali mnogo večjo pozornost dečkom kot pa deklicam. Zato je zbrala 120 žena, rojenih med letoma 1930 in 1945, ki so svojega očeta komaj poznale ali pa sploh ne. Knjiga Hčere brez očetov je namenjena vsem ženam, ki so otroštvo preživljale med vojno in po njej. Mnogim med njimi se zdi, da jih vse življenje spremlja občutek negotovosti, povezane z večnim hrepenenjem po očetovi opori. Vse prostovoljke so odgovarjale na vprašalnik, prihajale osebno na daljše pogovore in se javljale s svojimi zgodbami tudi v pismih. Vse prejete zgodbe so bile osnova za knjigo.

Hčere brez očetov, ki tvorijo osnovo te knjige, predstavljajo četrtno otrok in mladostnikov v Nemčiji, katerih očetje so padli v vojni, umrli zaradi vojnih ran, umrli v ujetništvu ali pa izginili v do danes nepojasnjenih okoliščinah. V Evropi naj bi po drugi svetovni vojni bilo okrog 20 milijonov pol sirot, ki so ostale same z enim od staršev, največkrat z materjo.

Večina vprašanih žena se šele v zadnjih nekaj letih intenzivno ukvarja z vprašanjem o očetu, ki so ga komaj ali pa sploh ne poznale in s posledicami, ki jih je očetova odsotnost morda imela na njihovo odraščanje in sklepanje partnerstev. V mladih in srednjih letih je bilo njihovo življenje izpolnjeno z delom in z družino in niso imele časa, da bi se kaj več ukvarjale s svojim otroštvom in mladostjo. O očetu so se le redko s kom pogovarjale. Večina teh žena je ugotovila, da s svojimi občutki niso same in da je dejstvo, da so odraščale brez očeta, že dalj časa – zavestno ali nezavedno - igralo pomembno vlogo v njihovem življenju.

Knjiga obsega 11 poglavij: Sence očetov, Odsotnost očeta kot življenjska tematika, Cena preživetja, Življenje žensk brez moških, Odraščanje brez očeta, Življenjski načrti žensk, Partnerji in otroci, Življenjske zgodbe, ki so obračunale s preteklostjo (Pozno slovo od očeta, Sprava z materjo itd.), Pogledi v prihodnost, Kako so posamezniki predelali izgubo očeta, Izvlečki iz odgovorov v vprašalniku.

Medtem ko so se že sredi dvajsetih let prejšnjega stoletja v Nemčiji pojavile študije o otrocih, ki so odraščali med vojno in med njo izgubili očeta, je bilo v le-teh skoraj izključno govora le o sinovih in njihovem odnosu do mater. Hčere brez očetov v teh študijah skoraj niso bile omenjene. Ko se je kasneje pokazala potreba po primerjavi, kako je odsotnost očeta vplivala na sinove in kako na hčere, se je tega lotila Barbara Stambolis, kjer kot glavni rezultat svojih raziskav in analiz navaja življenjske vidike, kjer so jasno vidne in tudi dokazljive razlike med posledicami, ki jih je odsotnost očeta kot posledice vojne imela pri sinovih in hčerah. Pokazalo se je tudi, da je obema spoloma skupna potreba, da se ob nastopu svojega tretjega življenjskega obdobja znova ozrejo nazaj, si še intenzivneje priključijo v spomin svojega očeta in si v povezavi s tem skušajo razložiti določene trenutke na svoji življenjski poti. Še ena zanimivost: v letih 2003 in 2004 se je v Nemčiji v dnevnikih časopisih nenadoma pojavilo večje število osmrtnic, v katerih so se sinovi in hčere spominjali svojih, pred 60 leti v vojni preminulih očetov. V zgodnih devetdesetih letih, ob 50. obletnici vojne, se taka potreba še ni pokazala.

“Vsak začetek je težak - le v vojni ne. Vojno je lahko začeti, a težko končati.« Če se navežemo na ta citat in se ozremo nazaj na obe svetovni vojni v 20. stoletju z njunimi posledicami, ugotovimo, da vojna ne pripada samo preteklosti, temveč da izkušnje, ki jih imajo ljudje med njo in z njo pogosto ne spremljajo vse življenje samo njih samih, temveč se v marsičem odražajo tudi na njihovih otrocih in vnukih. Psiho-zgodovinski vidiki, vprašanje, kakšno vlogo so vojne igrale v čustvenem življenju prizadetih in njihovih potomcev, posameznikov in celotne družbe, kako so le-ti vse to obvladali in se s tem spopadali - z vsem tem se zgodovina do pred kratkim ni ukvarjala. Šele v zadnjem času je prišlo do preobrata. Ta knjiga je primer, kako so se uresničile pobude, povezane z življenjem in spomini ljudi, ki so otroštvo preživljali med drugo svetovno vojno in po njej.

Knjiga je zanimivo in do neke mere pomirjujoče branje za vse žene, ki so - največkrat šele v tretjem življenjskem obdobju – našle več časa in miru za razmišljanje o tem, kaj je za njih pomenila izguba očeta, ki so ga pogrešale vse življenje. Pomirjujoče predvsem ob spoznanju, da s tem niso bile same in da se je s podobnim vprašanjem »Kaj bi bilo drugače, če bi oče spremljal vsaj večji del mojega življenja?« ukvarjalo na tisoče žensk po vsej Evropi in še marsikje.